

Kind- en Jongere-Effectrapport (JoKER) voor het voorontwerp van decreet betreffende duaal leren en de aanloopfase

1 Gegevens van het advies

1.1 Gegevens van de regelgeving

nummer taal- en wetgevingstechnisch advies	2017-230
bevoegde minister(s) van de regelgeving	Hilde Crevits, viceminister-president en Vlaams minister van Onderwijs Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport
RIA	Nee
JoKER	Ja
armoedetoets	Ja
link naar de regelgevingsagenda	<Vul hier de gewenste informatie in>

1.2 Gegevens van de aanvrager

e-mailadres	wouter.pinxten@ond.vlaanderen.be
organisatie	Vlaamse Overheid
beleidsdomein	Onderwijs en Vorming
entiteit	Departement Onderwijs en Vorming Afdeling Secundair Onderwijs en Leerlingenbegeleiding

2 Titel en fase

Voorontwerp van decreet betreffende duaal leren en de aanloopfase

Fase 3: goedkeuring

Stap 14: eerste principiële goedkeuring

3 Samenvatting

Werkplekcleren verwijst naar allerlei vormen van leren waarbij leerlingen in contact komen met concrete werkvloeren. In Vlaanderen vinden we de meest doorgedreven vorm van werkplekcleren in het stelsel van Leren en Werken. In dit stelsel kunnen jongeren instappen vanaf dat ze deeltijds leerplichtig worden en draaien de leerlingen doorheen het hele schooljaar enkele dagen per week mee op een werkplek. Daarnaast zijn er in het stelsel van leren werken ook verschillende alternatieve trajecten uitgewerkt voor jongeren die nog niet klaar zijn om deeltijds te leren en te werken. Met tussen de tien- en elfduizend leerlingen, blijft het stelsel van Leren en werken in Vlaanderen een klein onderwijsstelsel.

De evaluatie die gebeurde van het stelsel leren en werken toonde aan dat er heel wat goede zaken, maar ook een aantal knelpunten zijn in het stelsel. Zo is het een complex systeem met verschillende aanbieders en mogelijke trajecten. Ook kampt het stelsel met een negatief imago omdat veel jongeren er terecht komen als een laatste stap in de waterval. Verder is er niet voor elke jongere in het systeem een voltijdse invulling van hun tijd; zo zijn er heel wat jongeren die klaar zijn om te werken, maar die geen werkplek vinden. Tot slot worden er vragen gesteld bij de relevantie van de kwalificatiebewijzen die worden uitgereikt in het stelsel van leren en werken.

Bij haar aantreden in 2014 gaf de Vlaams Regering aan dat ze het stelsel leren en werken wilden opwaarderen tot een stelsel van duaal leren; in duaal leren, leren de jongeren zowel bij de onderwijs- of opleidingsinstelling als op de werkplek. Met duaal leren is het expliciet de bedoeling om een antwoord te bieden aan de knelpunten die we hierboven opgelijst hebben. Door te komen tot een performant stelsel willen we uiteindelijk komen tot een betere afstemming onderwijs-arbeidsmarkt, en een lagere jeugdwerkloosheid.

4 Probleembeschrijving

4.1 Situering

Werkplekcleren is een verzamelbegrip dat gebruikt kan worden voor allerlei vormen van leren waarbij leerlingen in contact komen met een concrete werkvloer. De laatste jaren komt er meer en meer aandacht voor werkplekcleren in beroepsopleidingen van jongeren. Door het contact met de werkvloer verwerven ze bepaalde competenties die nuttig zijn om hen weerbare burgers te maken, en die een meerwaarde vormen aan onderwijs voltijds op school. Omdat de kloof overbrugd wordt tussen de in het onderwijs opgedane theoretische kennis en de op een werkplek benodigde vaardigheden en competenties, wordt voor leerlingen de overgang naar de arbeidsmarkt eenvoudiger (CEDEFOP, 2014; Europese Commissie 2010a; 2013). Zo is het geen toeval dat een aantal van de laagste jeugdwerkloosheidscijfers in Europa terug te vinden zijn in landen met een sterk uitgewerkt duaal systeem zoals Duitsland, Oostenrijk of Nederland (CEDEFOP, 2014; Steedman, 2012).

Gezien bovenstaande troeven, wordt werkplekcleren vanuit Europa naar voor geschoven als een essentieel onderdeel van de Europese 2020-strategie. Deze strategie omvat het groeiplan van Europa voor het komende decennium waarmee men wil komen tot slimme, duurzame en inclusieve groei (Europese Commissie, 2010b). Eén

van de hoofddoelstellingen binnen deze strategie is om de ongekwalificeerde uitstroom in Europa terug te dringen tot onder de 10% en de jeugdwerkloosheid sterk te doen afnemen. Ook in de Riga-conclusies, die op 22 juni 2015 werden goedgekeurd door de ministers van onderwijs van de Europese lidstaten, zien we de aandacht voor werkplekleren. Het doel van de Riga-conclusies is om de krachten te bundelen om de kwaliteit en status van beroepsonderwijs en -training te versterken om zo de Europese 2020-doelen te halen (Europese Commissie, 2015). Concreet luidt de eerste conclusie als volgt: "Promote work-based learning in all its forms, with special attention to apprenticeships, by involving social partners, companies, chambers and VET providers, as well as by stimulating innovation and entrepreneurship." (p. 4).

Ook in Vlaanderen kan meer aandacht voor werkplekleren in al zijn vormen helpen om ongekwalificeerde uitstroom te doen afnemen. Als we de indicator van de enquête voor de arbeidskrachten bekijken, scoort Vlaanderen met 8.7 % vroegtijdige schoolverlaters in 2012 goed in Europees en Belgisch perspectief. Omdat we hiermee al onder het Europese streefdoel van ongekwalificeerde uitstroom van minder dan 10% zitten, heeft Vlaanderen zijn ambitie nog scherper gesteld met als doel om het percentage vroegtijdige schoolverlaters tegen 2020 verder te verminderen tot 5,2% (Stafdienst Vlaamse Regering, 2013).

Werkplekleren kan in Vlaanderen op verschillende vormen worden ingevuld zoals observaties in bedrijven, lessen die in een bedrijf doorgaan, korte stages of meer doorgedreven vormen van werkplekleren. In Vlaanderen kunnen leerlingen in het secundair onderwijs momenteel in het stelsel van leren en werken terecht als ze een opleiding willen volgen die voor een aanzienlijk deel op de werkvloer gebeurt. Dit stelsel werd vormgegeven in het decreet leren en werken van 2008.

Het decreet Leren en werken stelt dat leerlingen die aan de voorwaarden van de deeltijdse leerplicht voldoen en maximum 25 jaar oud zijn, een opleiding kunnen volgen waarbij ze schoolgaan combineren met werken bij een werkgever. In het stelsel van leren en werken zijn er twee subsystemen. Ten eerste is er de leertijd die georganiseerd wordt in de centra voor vorming van zelfstandigen en KMO (Syntra lesplaatsen). In dit subsysteem krijgen de leerlingen over het algemeen één dag per week les in het centrum wat gecombineerd wordt met 4 dagen tewerkstelling. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO), ten tweede, volgen de leerlingen over het algemeen 2 dagen per week les in een centrum voor deeltijds onderwijs (CDO), wat ze combineren met 3 dagen werken in een onderneming. In het DBSO zijn er echter ook nog drie alternatieve invullingen mogelijk van arbeidsdeelname; leerlingen kunnen in een voortraject, brugproject of persoonlijk ontwikkelingstraject starten.

- Brugproject: een vorm van arbeidsparticipatie, gericht op jongeren die arbeidsbereid zijn, maar hun arbeidsgerichte attitudes en vaardigheden nog verder moeten ontwikkelen;
- Voortraject: een specifieke opleidings- en begeleidingsmodule, gericht op jongeren met ontoereikende attitudes en vaardigheden die nog geen duidelijk loopbaanperspectief hebben, en dat als traject altijd past in een arbeidsgerichte context;
- POT: een traject voor kwetsbare jongeren in problematische situaties waarbij, door middel van intensieve individuele begeleiding en aangepaste activiteiten, de zelfredzaamheid en het maatschappelijk functioneren van jongeren wordt verhoogd en waarbij ze op die wijze worden voorbereid op een arbeidsgericht traject.

Door deze alternatieve trajecten werd een vierfasenmodel gecreëerd waardoor aan alle jongeren in het DBSO een aangepast traject kan aangeboden worden.

Met het decreet leren en werken wilde men een aantal vernieuwingen doorvoeren:

1. Komen tot meer uniformiteit en afstemming tussen de verschillende systemen (DBSO en leertijd) om leerlingen uit de twee subsystemen op een gelijkwaardige manier te behandelen en het voor alle betrokkenen transparanter te maken.
2. Realisatie van het voltijds engagement voor alle leerlingen; dit wil zeggen dat alle leerlingen gedurende minstens 28 uur een zinvolle invulling hebben. Het vierfasenmodel met persoonlijk ontwikkelingstraject,

voortraject, brugproject en arbeidsdeelname werd met het oog hierop ontwikkeld. Door deze verschillende trajecten kan aan elke jongere een traject op maat worden aangeboden.

3. Leerlingen konden een diploma secundair onderwijs behalen in het stelsel van leren en werken, waardoor (althans in theorie) ook doorstroom naar hoger onderwijs mogelijk werd.

In schooljaar 2016-2017 zaten er op 1 mei 8.382 jongeren in het DBSO en 1.943 jongeren in de leertijd. In totaal zaten er toen dus 10.325 jongeren in het stelsel leren en werken, wat overeenkomt met het cijfer van de afgelopen jaren dat telkens tussen de 10.000 en 11.000 jongeren schommelde.

Belangrijk is om het cijfer in het DBSO verder uit te splitsen over de verschillende mogelijke fasen. Van de 8.382 jongeren zaten er 2.777 (34,6%) in het normaal economisch circuit, 704 (8,5%) in een brugproject, 527 (6,4%) in een voortraject en 689 (8,3%) in een persoonlijk ontwikkelingstraject. De overblijvende groep jongeren heeft momenteel geen voltijds engagement in het stelsel van leren en werken. Zo zaten er 1.284 jongeren (15,5%) in de categorie te oriënteren naar arbeid; deze groep jongeren is klaar om te werken, maar vindt geen werkplek.

4.2 Evaluatie decreet leren en werken

In het decreet leren en werken van 2008 werd al opgenomen dat er na 5 jaar een evaluatie van het decreet moest gebeuren. Deze evaluatie werd uitgevoerd door een consortium van de Katholieke Universiteit Leuven en het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) en uiteindelijk opgeleverd in 2015 (Smet, Stevens, De Rick, De Witte, Van Landeghem & De Fraine, 2015). De belangrijkste conclusies uit het evaluatieonderzoek zijn de volgende:

- Het huidige stelsel van leren en werken is zeer complex, wat financiering, organisatie, registraties, ... betreft, wat het voor leerlingen, ouders en werkgevers niet altijd evident maakt om er wegwijs te geraken.
- In het DBSO wordt het maatwerk niet voor alle leerlingen gerealiseerd; een groep leerlingen (21%) komt nooit in één van de vier fasen terecht. Het onderzoek wijst ook uit dat de naadloze doorstroom doorheen fasen niet kan worden gerealiseerd en dat er voor verschillende leerlingen teveel tijd tussen de invulling van de fasen zit. Het evaluatieonderzoek slaagt er niet in om de exacte oorzaak hiervan te duiden. Hierbij aansluitend wijst het onderzoek erop dat het voltijds engagement slechts in ongeveer de helft van de gevallen gerealiseerd wordt.
- Wat rendement betreft wijst het onderzoek uit dat het decreet een positieve impuls heeft gegeven aan de kwalificatiekansen van jongeren in het stelsel van leren en werken; in 2008 werd immers de mogelijkheid gecreëerd om een diploma te behalen via het stelsel van leren en werken. Wat arbeidsdeelname betreft zien we echter, vooral in het DBSO, een daling van de tewerkstellingsgraad doorheen de jaren; in de plaats hiervan stromen meer leerlingen door naar de alternatieve fasen.
- Het evaluatieonderzoek bekeek ook de modularisering die in het DBSO stelselmatig werd doorgevoerd. Dat dit proces stapsgewijs werd aangepakt, heeft gezorgd voor een groeiende efficiëntie van het proces. Door de modularisering is de kans om een kwalificatie te behalen toegenomen en zijn er meer getuigschriften uitgereikt.

4.3 Probleemstelling

Een stelsel waarin leerlingen uit het secundair onderwijs een opleiding kunnen doorlopen met een aanzienlijk aandeel op de werkplek, heeft een grote meerwaarde. Hoewel het stelsel voor leren en werken hierop een antwoord kan bieden, is dit momenteel beperkt qua toepassingsgebied en zijn er (zeker vanuit leerlingenperspectief) enkele knelpunten die een performante werking verhinderen:

Gebrek aan transparantie

Door het bestaan van twee subsystemen (DBSO en leertijd), en doordat leerlingen in leren en werken tewerk gesteld konden worden met 13 verschillende mogelijke overeenkomsten was het niet voor elke leerling duidelijk wat de beste keuze was en wat de implicaties waren van deze keuze.

Slechte imago en negatieve keuze

Het huidige stelsel van leren en werken kampt nog steeds met een negatief imago; veel jongeren komen er terecht als een laatste stap in de waterval. Dit negatieve imago zorgt ervoor dat leerlingen dit vaak niet zien als een volwaardige studiekeuze. Dit is problematisch aangezien zulke leerweg voor sommige leerlingen meer aangewezen is, gezien ze er meer al doende kunnen leren. Zo een bewuste keuze maken de leerlingen echter zelden gezien de negatieve perceptie van het systeem en ook de beperkte doorverwijzing vanuit de scholen. Dit ligt mogelijks mee aan de basis van het beperkte aantal leerlingen in het stelsel voor leren en werken.

Niet volledige invulling voltijds engagement

Momenteel zijn er heel wat jongeren in het DBSO die klaar zijn om te werken, maar geen werkplek vinden. Dit is problematisch aangezien een werkplek cruciaal is om een adequate opleiding te kunnen krijgen. Ook voor bepaalde van de andere fasen zijn er soms onvoldoende plaatsen of moet de fase afgebroken worden wanneer de beschikbare uren voor die jongere uitgeput zijn terwijl de jongere best nog verder zou kunnen gaan.

Kwalificatiekansen

In het huidige stelsel van leren en werken, volgen de leerlingen vaak enge, zeer specifieke opleidingen. Ze kunnen hier een kwalificatie en een diploma in halen. Op basis van de schoolverlatersstudie kan er echter worden vastgesteld dat een kwalificatie uit DBSO niet dezelfde kansen biedt op de arbeidsmarkt in vergelijking met een kwalificatie uit BSO; concreet zijn 23,5 procent van de jongeren uit het DBSO werkzoekende één jaar na het afstuderen in vergelijking met 12,8 procent van de jongeren die een derde graad in het BSO behaalden (VDAB, 2017). Bovendien stelt de onderwijsinspectie de validiteit van de uitgereikte kwalificaties in vraag, en dan vooral binnen leertijd.

5 Beleidsdoelstelling

5.1 Beleidscontext duaal leren

In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering uit 2014, werd aangegeven dat men wou komen tot een stelsel van Duaal leren, en dit zowel in het deel over het beleidsdomein onderwijs als het deel over het beleidsdomein werk (Vlaamse Regering, 2014). Concreet lezen we in het deel over onderwijs:

“Samen met het beleidsdomein werk creëren we een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, dat beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en dat perspectief biedt voor jongeren én ondernemers. De nieuwe Vlaamse bevoegdheid- het industriële leerlingwezen - is hiervoor een hefboom. Duale opleidingsvormen zijn een volwaardige kwalificerende opleiding en een nuttig instrument in de strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid. Ook voor jongeren zonder diploma die ouder zijn dan 18 jaar, kan een duaal leerwerktraject een passende oplossing zijn om een kwalificatie te halen. In het stelsel van leren en werken bieden we leerlingen maatwerk aan op basis van een grondige en neutrale screening en toeleiding. We garanderen elke leerling die instapt in een duaal traject voor leren en werken een concrete werkervaring in een (private) onderneming. Een resultaatgerichte financiering dient bij te dragen aan de realisatie van de werkcomponent. Verschillen in statuut en verloning nemen we weg. Syntra Vlaanderen krijgt een duidelijke regierol in de realisatie van de werkcomponent van arbeidsmarktrijpe jongeren. We werken aan het ombuigen van de neerwaartse trend in deelname van de Leertijd.

We ontwikkelen een eenduidig juridisch kader voor de verschillende vormen van werkplekleren en alternerend leren en werken. De rechten en plichten van de leerling/student/cursist, de onderwijs- of opleidingsinstelling en het bedrijf worden daarbij duidelijk geregeld. We beperken de administratieve formaliteiten en financiële consequenties voor scholen en bedrijven tot een absoluut minimum. Andere overheden die ter zake verplichtingen opleggen, spreken we hierover aan.” (p. 99)

In het deel van het beleidsdomein werk vinden we het volgende terug:

“Samen met het beleidsdomein onderwijs creëren we een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, dat beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en dat perspectief biedt voor jongeren én ondernemers. De nieuwe Vlaamse bevoegdheid - het industriële leerlingwezen - is hiervoor een hefboom. De sectorale vertaling van dit beleid gebeurt via het instrument van de sectorconvenants. Duale opleidingsvormen zijn een volwaardige kwalificerende opleiding en een nuttig instrument in de strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid. Ook voor jongeren zonder diploma die ouder zijn dan 18 jaar, kan een duaal leer-werktraject een passende oplossing zijn om een kwalificatie te halen.

In het stelsel van leren en werken bieden we leerlingen maatwerk aan op basis van een grondige en neutrale screening en toeleiding door de relevante onderwijs- en arbeidsmarktinstaties. De screening van de arbeidsmarktrijpheid gebeurt door de relevante arbeidsmarktactoren. We garanderen elke leerling die instapt in een duaal traject voor leren en werken een concrete werkervaring in een (private) onderneming. Een resultaatgerichte financiering dient bij te dragen aan de realisatie van de werkcomponent. Verschillen in statuut en verloning nemen we weg.

Syntra-Vlaanderen krijgt een duidelijke regie-rol in de realisatie van de werkcomponent van arbeidsmarktrijpe jongeren. We werken aan het ombuigen van de neerwaartse trend in deelname van de Leertijd.

Een interministerieel comité werk-onderwijs stuurt de hervorming aan.” (p.37-38).

In de beleidsnota van onderwijs en die van werk, werd het thema duaal leren op quasi identieke wijze verwoord:

“Leren en Werken wordt als volwaardige leerweg in het groter geheel van onderwijs met arbeidsfinaliteit geïntegreerd. Elke arbeidsmarktrijpe jongere heeft er een concrete werkervaring. De leercomponent zal er sterker dan nu gecombineerd worden met en afgestemd worden op de werkplekervaring en is dus onlosmakelijk met de werkervaring verbonden. De jongere die succesvol de werkervaring en de leercomponent doorloopt, verwerft een onderwijskwalificatie. In het nieuwe duaal stelsel van leren en werken kunnen ook relevante deelkwalificaties verworven worden, die bijdragen aan een duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

Leerplichtige jongeren die (nog) niet arbeidsrijp zijn, krijgen een specifiek aanbod vanuit onderwijs. Dat kan een instap zijn in een maatwerktraject in een onderwijswelzijnskader of een tijdelijk traject binnen een gesimuleerde werkomgeving. Dat laatste kan gebeuren in samenwerking met Werk-actoren.

De overdracht van het industrieel leerlingwezen in het licht van de zesde staatshervorming biedt de kans om in nauw overleg met de betrokken stakeholders (sociale partners, Onderwijs- en Werk-actoren) werk te maken van geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken. De rollen en verantwoordelijkheden dienen hiervoor goed te worden uitgeklaard. Voor wat betreft jongeren onder het leerplichtstelsel blijft Onderwijs eindverantwoordelijk doorheen heel het traject. Op het terrein zijn dit de scholen, Syntra, bedrijven en organisaties die instaan voor de trajecten. Syntra Vlaanderen staat in voor de regie over de werkcomponent. De regisseur zorgt ervoor dat scholen en arbeidsmarktactoren de juiste leerling en de juiste werkplek bij elkaar kunnen brengen. De screening van de arbeidsmarktrijpheid gebeurt door de relevante arbeidsmarktactoren na een neutrale toeleiding.

De concrete doelstellingen voor het nieuw duale stelsel van leren en werken zijn:

- Verbetering van de screening en toeleiding;
- Vereenvoudiging en harmonisatie van de overeenkomsten en statuten van de jongeren
- Vereenvoudiging van de incentives voor leerondernemingen;
- Versterken van de sectorale aanpak;

- Uniforme regeling voor de erkenning en kwaliteitsborging van de leerondernemingen
- De regeling van de trajectbegeleiding (in zijn verschillende facetten);
- Versterking van de matchingsprocessen en de leertijd.

Dit zal leiden tot een aanpassing van het decreet Leren en Werken. Een resultaatgerichte financiering die bijdraagt aan de realisatie van de werkcomponent zal hiervan deel uitmaken.

Op korte termijn engageren de beleidsdomeinen Onderwijs en Werk zich tot een significante stijging van het aantal jongeren met een werkervaringsplaats in het huidige Leren en Werken en tot een versterking van de algemene vorming in de Leertijd.

Met het oog op de structurele aanpassing van het systeem zijn er de conclusies van de evaluatiestudie in de eerste helft van 2015 en worden in de mate van het mogelijke nog dit schooljaar innovatieve en verkennende trajecten opgestart op het terrein om de vooropgestelde doelstellingen te concretiseren.

Een interministerieel comité (IMC) stuurt de hervorming naar een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken aan, bespreekt de aanpak en de vooruitgang en overlegt hiertoe met de onderwijsactoren, de werkactoren en de sociale partners.” (Crevits, 2014, p. 30-31).

Een eerste concretisering van de engagementen opgenomen in het regeerakkoord en de beleidsnota's was er in januari 2015 toen een eerste conceptnota rond duaal leren werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. In deze conceptnota werden de eerste krijtlijnen van het concept duaal leren uitgeschreven; tevens werd het formele advies gevraagd van de Sociaal-Economische Raad Vlaanderen (SERV), de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) en de raad van bestuur van Syntra Vlaanderen. Naast deze formele adviezen werden er door verschillende betrokkenen adviezen op eigen initiatief gepubliceerd. Op basis van de aandachtspunten uit deze adviezen, werd de conceptnota herwerkt in de conceptnota bis die op 3 juli 2015 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. In deze conceptnota bis werd verder aangegeven dat er verschillende proefprojecten opgestart zouden worden om het concept nog verder te verfijnen.

5.2 Beleidsdoelstellingen duaal leren

De algemene beleidsdoelstelling rond duaal leren, wordt in de conceptnota bis als volgt samengevat: “Samen met het beleidsdomein onderwijs/werk creëren we een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, dat beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en dat perspectief biedt voor jongeren én ondernemers.” De essentie van duaal leren is dat jongeren nog leren bij een aanbieder van duaal leren (het zij een voltijdse school, een CDO of een Syntra vzw), maar ook nieuwe competenties aanleren op een werkplek. Doordat er op beide plaatsen wordt geleerd, spreken we van duaal leren. Dit is een belangrijk nuanceverschil met het stelsel van leren en werken waarbij de jongeren op de werkplek vooral meewerken.

Niet elke jongere is arbeidsrijp, wat verwijst naar de mogelijkheid om een deel van het leerproces op de werkplek te vervullen. Voor sommige jongeren kan het in deze nuttig zijn om hen toe te laten een voorbereidend traject te volgen om dan later in duaal leren in te stromen. Iets dergelijks zal vorm krijgen in een aanlooffase waar de jongere op maat een traject kan doorlopen om hem voor te bereiden; een voorwaarde voor instap in zo een aanlooffase is dat de jongere op zijn minst arbeidsrijp is, wat ernaar verwijst dat hij wel expliciet bereid is om te leren op een werkplek. Waar in het vroegere stelsel leren en werken ook jongeren terecht konden zonder motivatie om te leren op een werkplek (in bijvoorbeeld de persoonlijke ontwikkelingstrajecten), zal dit in duaal leren niet meer mogelijk zijn. Deze doelgroep van jongeren zal opgevangen worden in een naadloos flexibel traject, in samenwerking met welzijn.

Vanuit het standpunt van de jongeren, zijn dit de belangrijkste doelstellingen van duaal leren:

1. Komen tot een geïntegreerd systeem van duaal leren dat als gelijkwaardige leerweg naast het voltijds onderwijs bestaat. Door duaal leren als leerweg ook mogelijk te maken in het voltijds onderwijs en het als dusdanig te integreren in het onderwijs, wil men komen tot een betere bekendheid van het systeem. Net zoals in het stelsel van leren en werken, is het binnen duaal leren mogelijk een studiebekrachtiging te halen die equivalent is aan die in het voltijds onderwijs.
2. Versterken van een positieve keuze van leerlingen voor duaal leren.
3. Het garanderen van een relevante werkervaring voor elke jongere die wil werken. Jongeren die duaal willen leren, maar hier nog niet klaar voor zijn moeten voorbereid worden in een aanloopfase.
4. De inzetbaarheid van jongeren met een kwalificatie op de arbeidsmarkt vergroten door opleidingen af te stemmen op de beroepskwalificatiedossiers.

5.3 Vrije ruimte

Met twee uitgebreide passages in het regeerakkoord, de passages in de beleidsnota's en daaropvolgend twee zeer gedetailleerde conceptnota's zijn de krijtlijnen van het stelsel van duaal leren al sterk vastgelegd. Hierdoor is de vrije ruimte beperkt, wat ook zijn impact heeft op het voorliggende Kind- en Jongere-Effectrapport (JoKER); gezien er voor bovenstaande doelstellingen moeilijk alternatieve opties uitgewerkt kunnen worden, beperken we ons hier tot de nuloptie en de gekozen optie.

6 Opties

Doelstelling 1. Komen tot een geïntegreerd systeem van duaal leren dat als gelijkwaardige leerweg naast het voltijds onderwijs bestaat.

→ Nuloptie: voorzetting van een bestaande toestand

Voortbestaan van een apart systeem van leren en werken

In de nuloptie wordt vastgehouden aan een afzonderlijk systeem van leren en werken dat als een klein systeem apart naast het voltijds onderwijs blijft bestaan. In deze optie kan men enkel leren combineren met werken in een CDO of een Syntra lesplaats. Leerlingen in voltijdse scholen moeten expliciet de overstap maken naar een andere instelling om in te kunnen stappen in het stelsel van leren en werken. Hiermee blijft er een kloof bestaan tussen het voltijds onderwijs enerzijds en het stelsel van leren en werken, wat er op zijn beurt voor zorgt dat het gebrek aan transparantie behouden blijft en de aantrekkelijkheid moeilijk kan verhoogd worden.

In het stelsel van leren en werken, komen eigenlijk twee verschillende doelgroepen samen. Enerzijds jongeren die deeltijds willen leren, en anderzijds jongeren met bepaalde persoonlijke en/of sociale problematiek. Deze laatste doelgroep had eigenlijk enkel binnen het stelsel leren en werken een structurele plaats via sommige van de voortrajecten en de persoonlijke ontwikkelingstrajecten. Een jongere die met een bepaalde problematiek geconfronteerd werd, moest dus bijna per definitie zich inschrijven in een CDO om dan een maatgericht, langdurig traject te kunnen lopen. Dat deze doelgroepen vermengd worden, heeft mee gezorgd voor een negatieve perceptie ten opzichte van het stelsel leren en werken.

→ Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie

Geïntegreerd stelsel van duaal leren en aanloopfase

In de gekozen optie wordt er toegewerkt naar een geïntegreerd stelsel van duaal leren. Concreet wil dit zeggen dat eenzelfde duale opleiding ook mogelijk zal zijn in voltijdse scholen, naast de centra voor deeltijds onderwijs en de Syntra lesplaatsen. Leerlingen die in een voltijdse school zijn ingeschreven, kunnen ook binnen hun school aan duaal leren doen. Door duaal leren in voltijdse scholen te integreren wordt het concept meer bekend bij leerlingen, ouders en leerkrachten en wordt dit ook breder inzetbaar op het niveau van studierichtingen. Dit zorgt

ervoor dat duaal leren een volwaardige plaats krijgt in het voltijds onderwijs en het voor leerlingen makkelijker wordt om de overstap te maken.

Belangrijk bij duaal leren is ook dat we mikken op jongeren die arbeidsrijp, of toch op zijn minst arbeidsbereid zijn. Jongeren die niet arbeidsrijp maar wel arbeidsbereid zijn, kunnen via een aanlooffase voorbereid worden op een instap in duaal leren. Het gevolg van deze keuze is dat jongeren met bepaalde sociale en/of persoonlijke problematieken niet meer hun plaats zullen vinden in duaal leren. Deze doelgroep zal beroep kunnen doen op een naadloos flexibel traject waarbij er op maat van de jongere wordt gewerkt. Dergelijke trajecten zullen voor alle jongeren toegankelijk zijn in zowel het voltijds secundair onderwijs als duaal leren.

Doelstelling 2. Versterken van een positieve keuze van leerlingen voor duaal leren.

→ **Nuloptie: voorzetting van een bestaande toestand**

Slecht imago, mix van doelgroepen en negatieve keuze

Bij ongewijzigd beleid, zullen jongeren nog voornamelijk in het stelsel van leren en werken terecht komen na het doorlopen van het watervalstelsel en zal dit zelden een bewuste keuze zijn. Daarnaast blijft er een mix van verschillende doelgroepen bestaan in het stelsel van leren en werken, zoals beschreven bij Doelstelling 1. Deze elementen zorgen voor een negatief imago van het stelsel van leren en werken.

→ **Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie**

Positieve keuze voor duaal leren

Met duaal leren wil men expliciet inzetten op het realiseren van een positieve keuze voor een leerweg waarin leren op school wordt gecombineerd met leren op een werkplek. Een eerste element wat hieraan kan bijdragen is de integratie van duaal leren in het voltijds onderwijs, wat de perceptie hieromtrent kan keren. De opleiding die in een duaal traject wordt gevolgd, verschilt immers niet van een opleiding in een voltijds traject. Ten tweede zullen alle jongeren in arbeidsmarktgerichte opleidingen een advies krijgen mbt de instap in duaal leren; op deze manier wordt de bekendheid van de doelgroep met duaal leren vergroot. Ten derde zal er ook ingezet worden op een betere studiekeuzebegeleiding van leerlingen en een advisering over een mogelijke instap in duaal leren. Door dergelijke initiatieven kan je leerlingen laten nadenken over hun studieloopbaan, alsook hun persoonlijke leerstijl. Leerlingen die graag al doende leren zijn gebaat bij een instap in een duale leerweg. Tot slot moet er in een duaal traject steeds een concrete werkervaring zijn, waardoor het zelden zal voorvallen dat jongeren een lange periode zonder verdere invulling van de opleiding zitten. De werkplek moet bovendien inhoudelijk sterk aansluiten bij de competenties die er binnen de opleiding dienen te worden verworven.

Doelstelling 3. Het garanderen van een relevante werkervaring voor elke jongere die wil werken. Jongeren die duaal willen leren, maar hier nog niet klaar voor zijn moeten voorbereid worden in een aanlooffase.

→ **Nuloptie: voorzetting van een bestaande toestand**

Niet volledige invulling voltijds engagement

Het huidige stelsel van leren en werken slaagt er niet in voor elke jongere gedurende een gehele onderwijsloopbaan een voltijds engagement te realiseren. Zo zijn er heel wat jongeren die worden gescreend als arbeidsrijp en bereid om een arbeidsdeelname aan te vatten, maar zijn er onvoldoende werkplekken beschikbaar. Deze grote groep van niet-werkende jongeren is problematisch in het licht van een stelsel 'leren en werken'.

→ **Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie**

Garantie op werkervaring

Alle leerlingen die duaal willen leren, moeten binnen de 20 dagen een werkplek hebben. Zonder werkplek kunnen jongeren het duale traject niet verderzetten. Jongeren zonder werkplek, kunnen verder voorbereid worden in een aanlooffase. Om er zeker van te zijn dat er voldoende werkplekken zijn voor alle jongeren die duaal

willen leren, worden er in eerste instantie sectorale partnerschappen opgericht die onder andere instaan voor het vinden van werkplekken. Ook is er een werkplekregisseur die op Vlaams niveau instaat voor het kwalitatief en kwantitatief uitwerken van een netwerk van leerondernemingen.

Vanuit onderwijs zal er meer aandacht besteed worden aan macrodoelmatigheid, waarbij er voor bepaalde opleidingen voorwaarden worden gesteld op het vlak van o.a. regionale programmatie of aantal keren dat een opleiding ingericht kan worden. Deze macrodoelmatigheid dient ervoor te zorgen dat het inrichten van een opleiding in overeenstemming is met het aanbod op de lokale arbeidsmarkt.

Doelstelling 4. De relevantie van kwalificaties vergroten door opleidingen af te stemmen op de beroeps-kwalificatiedossiers.

→ **Nuloptie: voorzetting van een bestaande toestand**

Smalle opleidingen met beperkte arbeidsmarktrelevantie

De opleidingen binnen het huidige stelsel van leren en werken zijn in het merendeel van de gevallen niet afgestemd op de beroepskwalificaties. Over het algemeen zijn dit kleinere opleidingen waar een beperkter deel van de competenties uit een beroepskwalificatie aan bod komen. Dit zorgt ervoor dat de relevantie op de arbeidsmarkt niet altijd gewaarborgd is.

Ook is het zo dat het DBSO modulair georganiseerd is. Na elke module krijgen de jongeren een deelcertificaat; door deze op te bouwen, kunnen leerlingen een volledig certificaat krijgen. Echter, er kunnen vragen gesteld worden bij het civiel effect van de deelcertificaten. Immers, aangezien deze slechts betrekking hebben op een beperkt deel van de competenties, hebben deze weinig waarde op de arbeidsmarkt.

→ **Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie**

Bredere opleidingen afgestemd op de beroepskwalificatiedossiers

Duale opleidingen krijgen vorm in standaardtrajecten die expliciet worden afgestemd op de beroepskwalificatiedossiers. In deze dossiers wordt door de sector samen met andere partners aangegeven wat de essentiële competenties zijn die men nodig heeft om als beginnend beroepsbeoefenaar een bepaald beroep uit te oefenen. Door dit als referentiekader te nemen, wordt het civiel effect van de opleidingen vergroot. Immers, de opleidingen leiden dan op tot de competenties die in het beroepskwalificatiedossier als essentieel voor het beroep worden beschouwd.

De standaardtrajecten die uitgewerkt worden op basis van de beroepskwalificatiedossiers zijn breder in die zin dat ze betrekking hebben op meer competenties dan voordien. In het standaardtraject van een specifieke opleiding, zal ook aangegeven worden welke inhouden er aan bod kunnen worden in een aanlooffase; hiervoor zullen er aanloopstructuuronderdelen uitgewerkt worden. Deze aanloopstructuuronderdelen zullen betrekking hebben op een beperktere set competenties, en zijn hierdoor meer vergelijkbaar met de opleidingen zoals die momenteel bestaan in het stelsel leren en werken.

In de duale standaardtrajecten zal het nog steeds mogelijk zijn om jongeren een tussentijdse studiebekrachtiging te geven, maar dan onder de vorm van deelkwalificaties. Deelkwalificaties omvatten een afgerond geheel van competenties uit de beroepskwalificatie die relevantie hebben op de arbeidsmarkt. Deze zullen afgebakend worden tijdens de opmaak van de duale opleidingen, waarbij de arbeidsmarktrelevantie bewaakt wordt. Op deze manier zijn de deelkwalificaties breder dan de deelcertificaten waarvan sprake in het stelsel leren en werken.

7 Analyse van de effecten voor de doelgroep jongeren

Duaal leren is een systeem dat zich richt op de arbeidsmarktgerichte (en een selectie van dubbele finaliteits-) opleidingen in het technisch secundair onderwijs en beroepssecundair onderwijs, inclusief specialisatiejaren en sen-se-opleidingen. De instapleeftijd is afgebakend op de leeftijd waarop de leerling deeltijds leerplichtig wordt (i.e. 15 jaar zijn en de eerste twee leerjaren van het secundair onderwijs beëindigd hebben, of 16 jaar zijn). Duaal leren kan gevolgd worden tot de leeftijd van 25 jaar. Waar we momenteel rond de 10.000 jongeren in het systeem van leren en werken zitten, simuleerde het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) dat er op termijn een 31.500 jongeren een plaats zouden kunnen vinden in duaal leren.

Doelstelling 1. Geïntegreerd systeem

Nuloptie: voortbestaan van een afzonderlijk systeem van leren en werken

doelgroepen	voordelen	nadelen
Leerlingen SO	<ul style="list-style-type: none"> - de centra voor deeltijds onderwijs en Syntra lesplaatsen nemen een duidelijke plaats in het secundair onderwijs in.	<ul style="list-style-type: none"> - het systeem is onbekend bij de leerlingen - het apart houden van het systeem zorgt er mee voor dat er wordt neergekeken op het huidige stelsel van leren en werken - in het huidige stelsel van leren en werken, worden twee doelgroepen samen genomen; enerzijds jongeren die leren met werken combineren, anderzijds jongeren met bepaalde sociale en/of welzijnsproblematieken (in een deel van de voortrajecten en alle persoonlijke ontwikkelingstrajecten)

Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie: geïntegreerd systeem van duaal leren en aanloophase

doelgroepen	voordelen	nadelen
Leerlingen SO	<ul style="list-style-type: none"> - door de integratie in het voltijds onderwijs, wordt het systeem toegankelijker om in te stappen - de aanloophase is een integraal deel van duaal leren, en is bedoeld om jongeren die duaal willen leren (arbeidsbereid), maar hier nog niet helemaal klaar voor zijn (niet arbeidsrijp), verder voor te bereiden op een instap in duaal leren.	<ul style="list-style-type: none"> - In hoofde van de huidige aanbieders leren en werken wordt de unieke plaats van centra voor deeltijds onderwijs en Syntra lesplaatsen minder scherp aangezien de voltijdse scholen eveneens duale opleidingen zullen aanbieden.

Doelstelling 2. Versterken van een positieve keuze

Nuloptie: Slecht imago en negatieve keuze

doelgroepen	voordelen	nadelen
Jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - hoewel dit een laatste stap is in het watervaltraject van jongeren, bood dit aan deze kwetsbare groep jongeren nog wel een opvangnet en werd er vermeden dat deze jongeren geen invulling van de leerplicht meer hadden. 	<ul style="list-style-type: none"> - door de onbekendheid en het slechte imago van het systeem kiezen weinig jongeren bewust voor leren en werken - veel jongeren vinden hun weg pas naar het stelsel van leren en werken na een weg van negatieve faalervaringen - jongeren met een bepaalde problematiek kunnen enkel beroep doen op een aangepast traject als ze inschrijven in een CDO - deze leerweg mag dan wel een opvangnet bieden; hij staat gekend als een leerweg met meer dan 50% spijbelende jongeren. Door de beperkte invulling van het voltijds engagement haken jongeren ook hier af en ligt het aantal vroegtijdige schoolverlaters hoog.

Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie: versterken positieve keuze duaal leren

doelgroepen	voordelen	nadelen
Jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - door integratie in voltijds onderwijs wordt overstap naar duaal leren makkelijker - jongeren worden vroeger bewust gemaakt van mogelijkheid tot duaal leren - in duaal leren is er een focus op jongeren die minstens arbeidsbereid binnen duaal leren; dit zorgt voor een betere afbakening van doelgroep wat het imago ten goede kan komen. Jongeren met bepaalde problematieken, kunnen terecht in de naadloze flexibele trajecten. 	<ul style="list-style-type: none"> - de sterke focus op tewerkstelling kan er voor sommige jongeren voor zorgen dat deze een terugkeer naar het voltijds onderwijs dienen te maken.

Doelstelling 3. Werkervaring voor elke jongere

Nuloptie: niet volledige invulling voltijds engagement

doelgroepen	voordelen	nadelen
Jongeren	/	- Aan niet alle jongeren kon een adequate invulling aangeboden worden

Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie: garantie op werkervaring

doelgroepen	voordelen	nadelen
Jongeren	- aan jongeren die duaal willen leren wordt de garantie gegeven op een werkplek; de werkplekregisseur en sectorale partnerschappen spelen hier een cruciale rol in - macrodoelmatigheid om te komen tot een rationeel studieaanbod in duaal leren	- hoewel er wordt gesproken over een garantie, hangt deze garantie geheel af van het engagement van ondernemingen om een breed profiel van leerlingen aan te nemen in functie van een opleidingstraject en niet als reguliere werknemer.

Doelstelling 4. Relevantie kwalificaties vergroten

Nuloptie: smallere opleidingen met beperkte arbeidsmarktrelevantie

doelgroepen	voordelen	nadelen
Jongeren	- smallere opleidingen zijn makkelijker realiseerbaar voor leerlingen	- de relevantie van de smalle kwalificaties wordt in vraag gesteld

Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie: bredere opleidingen gebaseerd op beroepskwalificaties, smallere opleidingen in de aanloopfase

doelgroepen	voordelen	nadelen
Jongeren	- de kwalificaties zijn relevant op de arbeidsmarkt en dit zowel in de aanloopfase als de duale opleiding.	- er is mogelijk een verzwaring van de opleidingen in duaal leren, waardoor dit niet voor elke jongere even makkelijk realiseerbaar is. Binnen de aanloopfase, als toeleiding naar duaal leren, wordt er echter wel voorzien in smallere opleidingen geënt op de brede duale opleiding opdat een doorstroom mogelijk blijft.

8 Vergelijking van de opties

De gekozen optie die wordt uitgewerkt in het kader van duaal leren, is een antwoord op de doelstellingen die we voorop stellen. Met deze maatregelen wordt de situatie van jongeren positief beïnvloed, als we rekening houden met de vier basisprincipes uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind:

- Belang van het kind: de bescherming van de rechten van het kind, of in het kader van dit decreet eerder de jongvolwassene was een zeer belangrijk aspect bij de opmaak van de regelgeving;
- Non-discriminatie: elke jongere die voldoet aan de leeftijdsvoorwaarden kan instappen. De ondergrens (wet op de deeltijdse leerplicht, i.e. 15 zijn en eerste twee jaar van het secundair hebben afgerond of 16 jaar zijn) wat leeftijd betreft is noodzakelijk om geen kinderarbeid toe te laten en om geen te jonge leerlingen toegang te geven tot een reële werkvloer. De bovengrens (25 jaar) is op zijn beurt noodzakelijk om te vermijden dat de kloof binnen de groep leerlingen te groot wordt. Leerlingen hebben het recht om leerling te zijn en moeten nog niet geconfronteerd worden met volwassen medeleerlingen. Leerlingen die ouder zijn dan 25 jaar, kunnen terecht bij het volwassenenonderwijs.
- Leven, overleven en ontwikkeling; één van de motivaties om dit decreet uit te werken was net dat leren op de werkvloer voor sommige leerlingen een manier van leren is die hen meer ontwikkelingskansen biedt. In deze is het cruciaal om hier een volwaardige en realistische leerweg van te maken opdat zoveel mogelijk leerlingen een leerweg kunnen kiezen die aansluit bij hun leerstijl.
- Participatie: de mogelijkheid tot eigen inbreng van de jongere zit structureel in het voorliggende decreet vevat. Enerzijds zal elk leertraject vormkrijgen in een individueel opleidingsplan rekening houdend met de situatie en context van de leerling, en ook met opening voor inspraak van de leerling. Daarnaast is de leerling ook één van de drie partijen die de overeenkomst mee ondertekent waarmee de leerling in het kader van duaal leren op de werkvloer kan leren. Hij heeft dus ook in deze overeenkomst een stem. Uiteraard staat de leerling hier niet alleen in; de aanbieder duaal leren zal altijd verantwoordelijk blijven voor de opvolging en begeleiding van de leerling.

9 Uitvoering

Om de voorgestelde maatregelen te implementeren is in eerste instantie regelgevend werk noodzakelijk. Door duaal leren te integreren in het voltijds onderwijs, worden er onder andere veranderingen doorgevoerd aan de structuur van het secundair onderwijs; om dit vast te leggen zijn decretale teksten noodzakelijk, aangevuld door een uitvoeringsbesluit. Concreet willen we het decreet en het besluit laten ingaan op 1 september 2018.

De enige beheerskosten die met duaal leren gepaard gaan is een uitbreiding die voorzien is voor de toezichthouders van SYNTRA Vlaanderen die het kwaliteitstoezicht van duale opleidingen doen (zie Handhaving).

10 Administratieve lasten

Voor jongeren zullen er geen specifieke administratieve lasten gepaard gaan met de implementatie van duaal leren. De administratieve last voor ondernemingen is beperkt tot het aanvragen van een erkenning als leeronderneming en het opstellen van een overeenkomst. Beiden kunnen via een daartoe reeds ontwikkelde digitale tool.

11 Handhaving

Het kwaliteitstoezicht op duale opleidingen wordt georganiseerd in een samenwerking tussen de onderwijsinspectie en toezichthouders van SYNTRA Vlaanderen. Zij zullen gezamenlijk toezicht doen waarbij ze nagaan hoe duaal leren concreet wordt geïmplementeerd bij de aanbieders duaal leren. Zij zullen dit meenemen in het advies dat ze geven op instellingsniveau, waar ze uitspraak kunnen doen over de kwaliteit van het duale traject. Door dit kwaliteitstoezicht wordt de kwaliteit van duale opleidingen bewaakt wat de uiteindelijke doelgroep van leerlingen ten goede komt.

Voor de aanloopfase zal het kwaliteitstoezicht nog verder geconcretiseerd moeten worden. Er zal hier immers mogelijks samengewerkt worden met derdenorganisaties uit de welzijnssector. De onderwijsinspectie zal sowieso ook hier toezicht doen, maar de concrete werkwijze wordt de komende tijd nog verder uitgewerkt.

12 Evaluatie

Via de databanken in onderwijs, aangevuld met verschillende tools en databanken van het beleidsdomein werk, kan er een uitgebreide monitoring gebeuren van duaal leren. Daarnaast is er echter ook de noodzaak voor een formele evaluatie. Deze zal echter pas kunnen gebeuren als het decreet duaal een aantal jaren van kracht is om dan te kijken hoe en in welke mate de vooropgestelde doelstellingen gerealiseerd werden. Er werd dan ook geen termijn voor deze evaluatie bepaald.

13 Consultatie

Voorafgaand aan het traject dat het decreet duaal leren zal lopen, werden verschillende actoren geconsulteerd. Een eerste consultatieronde werd doorlopen in de periode tussen de twee conceptnota's (zie paragraaf 5.1). In de eerste conceptnota die in januari 2015 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering, werden de eerste ruwe krijtlijnen van het concept duaal leren meegegeven. Hierop vroeg de Vlaamse Regering het formele advies gevraagd van de Vlaamse Onderwijsraad, de Sociaal-Economische Raad Vlaanderen en de raad van bestuur van SYNTRA Vlaanderen. Naast deze formele adviezen gaven ook heel wat organisaties een informeel advies. In het kader van deze JoKER is het belangrijk om te vermelden dat ook de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) het advies 'Van leren en werken naar duaal leren? Een reality Check' (2015) gaf.

VSK baseerde zijn advies op gesprekken met 150 leerlingen uit het DBSO en de leertijd. In onderstaande tabel geven we aan welke aandachtspunten er geformuleerd werden obv de gesprekken, alsook hoe hiermee omgegaan werd in het uitwerken van conceptnota bis.

Adviezen	Hoe mee omgegaan?
Nood aan adequate schoolloopbaan-begeleiding en accurate informatie die positieve keuze mogelijk maakt.	Deze bekommernis werd expliciet meegenomen in het decreet door het inzetten op studiekeuze-begeleiding en een niet-bindend advies als een ondersteuning van de studiekeuze van de leerling.
Laat leerlingen zelf de keuze maken, wanneer ze dit willen; het moet een bewuste keuze zijn ongeacht de leeftijd.	In het decreet is één van de uitgangspunten dat er bij de keuze voor duaal telkens vertrokken wordt van de individuele keuze van de leerling. Met de afbakening van het toepassingsgebied tot en met 25 jaar, bieden we voldoende marge die ervoor moet zorgen dat leerlingen op eigen tempo de keuze kunnen maken.
Andere aanpak van de voortrajecten en persoonlijke ontwikkelingstrajecten, met meer opening naar voltijds onderwijs.	Jongeren die duaal willen leren, maar er nog niet helemaal klaar voor zijn, kunnen terecht in een aanloopfase. Voor de doelgroep van jongeren met een sociale en/of persoonlijke problematiek zullen er naadloze flexibele trajecten uitgewerkt worden. Via de naadloze flexibele trajecten wil men het toelaten om op maat van de jongere een traject uit te werken indien deze bepaalde psychosociale of andere moeilijkheden en bijgevolg nood heeft aan een aangepaste oplossing, waarbij de link met het onderwijs expliciet behouden blijft. Hierbij is het wel het

Start

	<p>uitgangspunt om dit mogelijk te maken voor alle leerlingen in het secundair onderwijs, in tegenstelling tot de POT en voortrajecten die momenteel enkel binnen het DBSO toegankelijk zijn.</p>	
	<p>Mogelijkheid om diploma te behalen is belangrijk, met ruimte voor tussentijdse certificaten.</p>	<p>Deze aanbeveling matcht met de doelstelling om de relevantie van de kwalificaties te vergroten. Een onderwijskwalificatie (zoals een diploma) blijft telkens het einddoel, maar daarnaast moet het mogelijk zijn om een relevante tussentijdse kwalificatie te behalen voor jongeren die de onderwijskwalificatie niet behalen of vroeger uitvallen.</p>
Leren	<p>Maatwerk moet mogelijk zijn met inspraak voor de leerling.</p>	<p>Dit zal ook zo zijn binnen het decreet duaal door de uitwerking van individuele opleidingsplannen voor leerlingen en de overeenkomst waarbinnen de leerling één van de ondertekenende partijen is.</p> <p>Ook de aanloopfase zal volledig op maat van de jongere uitgewerkt worden, naargelang zijn noden.</p>
	<p>Begeleiding voor iedereen op elk moment.</p>	<p>Voor een opstart in duaal leren kan de jongere, indien hier nood aan is, via een aanloopfase extra ondersteuning krijgen om zo voorbereid te worden op een start in duaal leren.</p> <p>De begeleiding op school en de werkplek is cruciaal om de kwaliteit van de opleiding te waarborgen. Dit blijft een aandachtspunt in duaal leren en zal ook als dusdanig worden opgenomen in het decreet. Daarnaast is er ook steeds een mogelijkheid tot extra ondersteuning.</p>
	<p>Één duidelijk systeem van contracten en lonen over alle sectoren heen, waarin er een evenwicht is tussen ervaring, verantwoordelijkheid en verloning.</p>	<p>Dit wordt niet geregeld in het decreet duaal leren, maar werd al uitgewerkt in het kader van het decreet tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen. Met dit laatste decreet werd er een reductie gerealiseerd van deze mogelijke overeenkomsten, waarbij er wordt vertrokken van één overeenkomst.</p>
Werken	<p>Kwaliteitsvol werk voor iedereen</p>	<p>Deze aanbeveling zien we rechtstreeks weerspiegeld in de doelstelling 'garantie op werkervaring'. Het is expliciet de bedoeling om voor elke jongere een werkplek te vinden, die voldoet aan de kwaliteitscriteria die voorop werden gesteld aan de erkenningen van deze werkplek.</p>

14 Contactinformatie

Wouter Pinxten – Afdeling secundair onderwijs en leerlingenbegeleiding

Wouter.pinxten@ond.vlaanderen.be – 02/553 94 99

15 Bronnen

- CEDEFOP (2014). Briefing Note: Developing apprenticeships. Geraadpleegd via http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9088_en.pdf
- Crevits, H. (2014). Beleidsnota 2014-2019. Onderwijs. Brussel.
- Europese Commissie (2010a). *Youth on the Move An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union*. Brussel: Europese Commissie.
- Europese Commissie (2010b). *EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Brussel: Europese Commissie.
- Europese Commissie (2013a). *The effectiveness and costs-benefits of apprenticeships: results of the quantitative analysis*. Brussel: Europese Commissie.
- Europese Commissie (2015). *Riga Conclusions*. Brussel.
- Smet, M., Stevens, C., De Rick, K., De Witte, K., Van Landeghem, G., & De Fraine, B. (2015). *Leren en Werken. Evaluatie van het Decreet van 2008*. Leuven.
- Stafdienst Vlaamse Regering (2013). *Europa 2020 – Vlaams Hervormingsplan 2013*. Geraadpleegd via http://www.vlaandereninactie.be/sites/default/files/vlaams_hervormingsprogramma_2013.pdf
- Steedman, H. (2010). *The state of apprenticeship in 2010*. Geraadpleegd via <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/special/cepsp22.pdf>
- Vlaamse Regering (2014). *Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019*. Brussel.
- Vlaamse Scholierenkoepel (2015). *Van leren en werken naar duaal leren? Een reality check*. Brussel.
- VDAB (2017). *STEMmig de toekomst in. Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen*. Brussel.

